

Шпильківська Л.С.,
старший викладач кафедри іноземних мов
факультету міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті мова йде про комплексний підхід до навчання іноземної мови у вищій школі, який включає практичні заняття, індивідуальні консультації, самостійну роботу студентів. Акцентовано, що сьогодні університет повинен сформувати творчого, конкурентоспроможного фахівця, здатного працювати в умовах ринкової економіки.

Ключові слова: сучасні навчальні технології, ситуативна обумовленість, рольові ігри, активізація навчального процесу, вміння вчитися самостійно.

Abstract. The author describes the complex approach to foreign language teaching. The emphasis is put on the practical classes, individual teaching and self-education. It is stressed that the main task of modern university is to prepare competitive specialists.

Key words: modern educational technologies, situational determination, role play, fostering of educational process, self-study skills.

Постановка проблеми

З давнього часу викладачі шукають способи вдосконалення своєї педагогічної майстерності. Які новітні методи використати, щоб допомогти майбутнім економістам оволодіти іноземною мовою? Як допомогти кожному студенту в його самостійній підготовці до практичних занять, як поліпшити індивідуально-консультаційну роботу, щоб повністю розкрити творчі можливості нашої молоді?

Аналіз останніх публікацій

Автори останніх публікацій, представлені в бібліографічному списку, дають цінну інформацію щодо методики навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі, необхідності впровадження інноваційних технологій у навчальний процес, удосконалення самостійної роботи студентів. Значне місце в цих роботах належить модернізації вищої освіти і науки в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Введення освіти і науки України в європейське інформаційне та освітнє поле є вагомим чинником її економічного, соціального, інтелектуального, інноваційно-технологічного та культурного розвитку.

Економічні та соціальні зрушення в житті нашого суспільства значно збільшили потребу в спеціалістах, які спілкуються іноземною мовою. Володіння іноземною мовою стало невід'ємним складником підготовки сучасного фахівця кожного профілю та кожного рівня. Ось чому навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах посідає одне з головних місць у розв'язанні цього питання. Курс іноземної мови у вищій школі має професійно-орієнтований характер, тому її завдання визначаються, насамперед, комунікативними та пізнавальними потребами фахівців. Комплексне навчання іноземної мови спрямоване на досягнення такого рівня знань, навичок та вмінь, який забезпечує комунікативну спроможність спілкування в професійних та ситуативних сферах, необхідну для спеціаліста економічного профілю як в усній, так і письмовій формах.

Навчання іноземної мови передбачає комплексну реалізацію практичної, розвиваючої, загальноосвітньої та виховної цілей.

Практична мета навчання полягає в оволодінні студентами іноземною мовою як засобом спілкування в усній і письмовій формах в соціально-побутовій сфері.

Розвиваюча мета передбачає подальший розвиток комунікативних здібностей студента, його пам'яті (слухової і зорової, оперативної та тривалої), логічного мислення, вольових якостей, пов'язаних з досягненням прогресу в навчальній діяльності.

Загальноосвітня мета спрямована на збагачення духовного світу особистості, розширення знань про економічну і культурну діяльність людей різних націй і народностей.

Виховна мета полягає в прищепленні таких якостей, як культура спілкування, толерантність, працьовитість, здатність прийняття самостійних рішень, доброзичливість.

Дієвий підхід до навчання аудіювання, мовлення та читання в їхньому взаємозв'язку, а також комунікативний характер навчального процесу й ситуативна обумовленість вправ сприяють досконалому володінню іноземною мовою.

Практичні заняття з іноземної мови є основою навчального процесу у вищій школі. Вони передбачають постановку загальної проблеми викладачем, її обговорення за участю студентів, виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. На практичних заняттях для активізації навчально-пізнавальної діяльності в економічному університеті систематично використовують сучасні навчальні технології: аудіозаписи, відеофільми, дискусії, диспути, мозкові атаки, рольові ігри, презентації.

Прослуховування аудіозаписів, перегляд новин, передач супутникового телебачення, відеофільмів має велике значення для вдосконалення фонетики та навчання студентів розуміння автентичної мови.

Під час дискусії обговорюється якесь спірне питання, проблема. Цей метод передбачає обмін думками і поглядами учасників з приводу певної теми, розвиває мислення, допомагає формувати погляди і переконання, виробляє вміння формулювати думки й висловлювати їх, учить оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів, допускає альтернативні відповіді.

Дискусія може бути визначена й спровокована викладачем, але може й виникнути спонтанно. Кожен дискусійний виступ студента потрібно тактовно привітати, що слугує гарним стимулом для творчої активності на практичних заняттях. Участь у дискусії формує у викладачів і студентів комунікативні навички, культуру спілкування, у тому числі вміння терпимо ставитися до думки співрозмовника, аргументовано доводити свою точку зору, слухати й поважати думку опонента.

Диспут – це спеціально підготовлена й організована публічна суперечка на наукову, суспільну або будь-яку іншу тему, у якій беруть участь дві або більше сторін, що відстоюють свої позиції. Метою занять-диспутів є формування оціночних суджень, уявлень про світ. Для успішного проведення диспуту необхідна значна підготовка, орієнтована на ознайомлення з проблемою, створення адекватної атмосфери в аудиторії. Учасників краще розділити на підгрупи, кожна з яких має дискутувати з іншою за заздалегідь розробленими повідомленнями, наводити необхідні аргументи.

Мета мозкової атаки полягає у збиранні якомога більшої кількості ідей, звільненні студентів від інерції мислення, в активізації творчої діяльності, успішному вирішенні поставленого завдання. Цей метод дозволяє істотно збільшити ефективність генерування нових задумів. Його основні принципи й правила полягають в абсолютній забороні критики точки зору опонентів, а також в заохоченні всіляких реплік і навіть жартів.

У нашому університеті на практичних заняттях з іноземної мови рольові ігри розвивають уміння використовувати набуті знання в інсценізації певної життєвої ситуації. Рольова гра – це один з варіантів проведення тренінгових занять. Студенти розподіляють ролі, готують орієнтований перелік запитань і відповідей, а викладач виступає у ролі консультанта. Саме так створюються позитивні умови взаємодії викладача і студента.

Під час презентацій студенти звітують про певні досягнення, результати виконаної роботи, демонструють нові товари і послуги. Презентації сприяють активізації навчального процесу, допомагають формувати логічне мислення, грамотно висловлювати свої думки, подолати надмірну скромність і сором'язливість, студенти вчаться невимушено триматися перед аудиторією.

Грамотичний матеріал, який використовується в усному мовленні, читанні, перекладі та на письмі, засвоюється за допомогою різноманітних структур: тестів, моделей, таблиць, типових фраз тощо. Особлива увага приділяється систематизації граматичного матеріалу, засвоєного студентами в попередні роки навчання.

Викладачі іноземної мови широко використовують індивідуально-консультаційну та самостійну роботу зі студентами.

Індивідуалізація у вищій школі дуже необхідна, тому що кожна людина є індивідуальністю, має психологічні особливості, свої вподобання, якості, потреби, природжені здібності, які потребують розвитку. Студент має право на самореалізацію, гідне формування свого творчого потенціалу. Саме індивідуально-консультаційна робота передбачає створення сприятливих умов для розвитку кожного студента, розкриття його творчих можливостей. Не всі студенти встигають глибоко засвоїти матеріал на практичних заняттях і потребують спеціальної допомоги викладача, яка надається їм на індивідуальних консультаціях.

Сучасна вища освіта повинна не лише надати студентам систему знань, але й розвивати у майбутніх спеціалістів уміння вчитися самостійно, творчо застосовувати набуті знання на практиці, адаптуватися до професійної діяльності в сучасному світі. Самостійна робота студента повинна здійснюватися без втручання викладача, але під його керівництвом. Студент працює поза межами аудиторії в зручний для себе час, використовує вітчизняну та закордонну спеціальну літературу, періодичні видання, довідники, словники, матеріали з мережі Інтернет, готується до наукових конференцій, круглих столів, колоквіумів. Самостійна робота розвиває творче мислення студента, викликає високу зацікавленість до навчання, підвищує професійну компетентність.

Будь-яка робота без належного контролю та оцінювання знань студентів втрачає своє значення. Потрібно завчасно інформувати студентів про зміст та форми контрольних заходів. На заняттях використовують різні форми контролю: модулі, лексико-граматичні тести, контрольні роботи, диктанти, доповіді за самостійно вивченою темою, перевірка домашнього читання. Домашнє читання оцінюється викладачем під час аудиторних занять або за графіком проведення індивідуальних консультацій. Робота студента вважається зарахованою, якщо він відповів на запитання викладача щодо прочитаного, виконав післятекстові завдання, виклав зміст опрацьованого матеріалу, вивчив нові слова і лексичні вирази.

Викладач вищої школи повинен постійно вдосконалювати свою майстерність, бути для студента справжнім наставником, партнером, мати великий авторитет. У тісній співпраці викладачів і студентів можливо досягти значних успіхів в комплексному навчанні іноземної мови. Лише конкретні реальні досягнення наших випускників і студентів можуть бути показником якості освіти, основою для престижного та привабливого іміджу КНЕУ. Наші вчорашні випускники працюють в солідних фірмах і банках, займають відповідальні пости в різних галузях національної економіки, успішно працюють за кордоном, користуються повагою серед своїх колег.

Участь в позааудиторних заходах має велике значення в підготовці майбутніх спеціалістів. 12 квітня 2015 року викладачі нашої кафедри і студенти факультету управління персоналом та маркетингу взяли участь у проведенні засідання круглого столу. Саме вони запропонували актуальну тему бесіди: «Сучасний етап розвитку економіки України й асоціація з Європейським Союзом». Студент II курсу факультету міжнародної економіки і менеджменту Корбут Микита і студентка III курсу факультету управління персоналом та маркетингу Мірошникова Тетяна показали високий рівень володіння французькою мовою.

У квітні минулого року студенти I курсу факультету міжнародної економіки і менеджменту Лялевич Юлія та Іванченко Оксана стали переможцями Всеукраїнської олімпіади з французької мови, посівши перше і третє місце відповідно (старші викладачі Турчанінова В.Є., Шпильківська Л.С.).

Уже третій рік поспіль КНЕУ запрошує найкращих знавців французької мови з усіх областей України взяти участь у Всеукраїнській олімпіаді. Під час цього конкурсу національного масштабу наші студенти знаходять нових друзів, обмінюються думками, духовно збагачуються. Такі заходи позааудиторної діяльності, які проводяться виключно французькою мовою, сприяють розвитку комунікативних здібностей студентів, збагачують їхній лексичний запас, учать використовувати іноземну мову в практичній діяльності.

Висновки з проведеного дослідження

Завдяки впровадженню новітніх технологій, сумлінній підготовці викладача до кожного практичного заняття, систематичному проведенню індивідуальних консультацій, удосконаленню самостійної роботи кожного студента, дбайливому ставленню до розвитку творчих здібностей підростаючого покоління можливо досягти значних успіхів у навчанні іноземної мови у вищій школі.

Література

1. Бойко А. М. Виховуємо громадянина і професіонала: теорія, досвід: монографія // А. М. Бойко, П. Г. Шемет. – Полтава: Полтава, 2003. – 404 с.
2. Бойко А. М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації: навч.-метод. посіб. / А. М. Бойко. – К.: ІЗМН, 1996. – 232 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник // І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Михайлова Л. І., Турчина С. Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник – Л. І. Михайлова, С. Г. Турчина. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.

5. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О. Б. Тарнопольський. – Д.: Видавництво ДУЕП, 2005. – 315 с.

Dr Olga Jakubiak

Université de Varsovie

L'Institut de la Langue et Culture Russe

NAUCZANIE ASPEKTÓW KULTUROWYCH NA LEKTORATACH JĘZYKÓW OBCYCH NA WYŻSZYCH UCZELNIACH

Mots clés: aspects culturels, enseignement des langues étrangères, méthode PBL, nouvelles méthodes d'enseignement

Key words: cultural aspects, teaching foreign languages, PBL method, modern teaching methods

Chaque étudiant d'une école supérieure est obligé d'apprendre une langue étrangère. L'apprentissage des aspects culturels et, de la langue du pays étudié (ou des pays), constitue une partie intégrale de ces cours. Parfois cela concerne un seul pays mais parfois, comme dans le cas de la langue anglaise ou française, la zone comprend plusieurs pays. A l'ère de la mondialisation, de la virtualisation et des changements nous pouvons observer au quotidien, dans notre vie privée ou professionnelle, que les connaissances des aspects culturels de la zone de la langue apprise deviennent très importantes. Les contacts professionnels avec des partenaires du monde entier ainsi que la popularité des voyages dans des endroits lointains et exotiques, incitent l'intérêt pour la culture concernant ces endroits. Les connaissances culturelles nous évitent d'un côté des faux-pas, un comportement mal placé et des situations ambiguës; et, de l'autre, – nous permettent de savoir comment se comporter dans des situations données, comprendre la façon d'être de nos interlocuteurs et hôtes ainsi que leur façon de penser et réagir. Elles nous aident dans la vie quotidienne. Grâce à elles nous savons comment vivre dans un pays étranger: comment réserver une chambre d'hôtel, faire les courses, où déguster la cuisine locale sans avoir de désagréables surprises. Les aspects culturels comprennent aussi les informations sur l'histoire et la géographie du pays/des paysconcernés par l'apprentissage de la langue . Cela permet de mieux prévoir la visite desdits pays.

Les méthodes traditionnelles de l'enseignement des langues prévoient surtout des colloques sur les sujets liés à la culture du pays. Des colloques qui finissent parfois par un examen à la fin d'une période d'apprentissage. Hélas, au fil du temps ces informations apprises par cœur s'échappent de notre mémoire. Il est ainsi peut-être temps de se poser de sérieuses questions : d'une part, sur les méthodes de l'enseignement des langues, et surtout des aspects culturels , et d'autre part sur leur efficacité.

Les méthodes traditionnelles mettent en valeur surtout le professeur qui se trouve au centre de tout le processus d'enseignement. C'est lui qui dirige le moded'acquisition des connaissances, lui qui décide de l'importance de outils et lui qui choisit des méthodes d'apprentissage et de vérification du degré de compréhension et d'acquisition. Les étudiants et le matériel ont un rôle secondaire. Souvent les informations sont aussi mal choisies et détachées de la réalité.

Les nouvelles méthodesfavorisent un enseignement plus créatif basé sur des problèmes authentiques. La maille la plus importante de cette nouvelle chaîne d'acquisition de connaissances est l'élève. Ses besoins et ses capacités déterminent la façon d'apprendre. Une de ces nouvelles méthodes est l'apprentissage par problèmes (A.P.P. En anglais : Problem-Based Learning, en abrégé : PBL).

L'apprentissage par problèmes a été initié à la fin des années 1960 par Howard Barrows, un médecin praticien et professeur à la faculté de médecine de l'Université McMaster au Canada. Il a remarqué que ses étudiants étaient beaucoup plus efficaces dans leur apprentissage quand ils étaient confrontés aux problèmes réels durant leurs études. Ensuite, après leurs années passées à l'université dans un environnement clinique, la mise-en-œuvre de leurs connaissances pratiques se faisait plus facilement [Barrows, Norman, Neufeld, Feightner 1982; Barrows & Feltovich 1987]. C'est ainsi que l'approche de l'apprentissage par problèmes a révolutionné tout le cursus académique de la faculté de médecine à l'université McMaster.

La méthode A.P.P. a été rapidement adoptée par d'autres disciplines scientifiques et elle s'est répandue sur les autres écoles supérieures du monde entier : d'abord aux États-Unis et ensuite elle est arrivée en Europe, Asie et en Australie. Elle est maintenant utilisée dans l'enseignement des sciences, management, droit, business, études sociales notamment dans l'instruction de futurs